

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри географії
та екології
протокол № 2 від 09.09.2020 р.
в.о. завідувача кафедри
 (Давидов О.В.)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Освітня програма Екологія
Спеціальність 101 Екологія
Галузь знань 10 Природничі науки

Херсон 2020

1. Опис курсу

Назва освітньої компоненти	Екологічна експертиза
Тип курсу	Обов'язкова компонента
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Кількість кредитів/годин	5 кредитів / 150 годин
Семестр	VII-VIII семестри
Викладач	Ірина Охременко (Iryna Okhremenko), доцент, кандидат географічних наук, доцент кафедри https://orcid.org/0000-0001-9659-9043
Посилання на сайт	http://ksuonline.kspu.edu/enrol/index.php?id=3219
Контактний телефон, месенджер	(0552)326717 +380954030247 Viber
Email викладача:	i.v.okhremenko@ukr.net
Графік консультацій	Понеділок, 15:00-16:00, ауд. 621 або за призначеним часом
Методи викладання	лекційні заняття, практичні та семінарські роботи, презентації, тестові завдання, індивідуальні завдання
Форма контролю	екзамен / залік

2. Анотація дисципліни:

Курс «Екологічна експертиза» є фундаментальним для фахівця-еколога. Вивчення дисципліни формує знання щодо теоретико-методичної бази екологічного експертування (нині – оцінки впливу на довкілля (ОВД)), його процедури та методики здійснення. При викладанні курсу особливу увагу приділено результатам новітніх наукових досліджень у галузі екологічного експертування.

3. Мета та завдання дисципліни:

Мета дисципліни: формування знань теоретико-методичної бази екологічного експертування як процесу оцінки ступеня екологічного ризику и безпеки від розміщення (розширення) господарських об'єктів, відповідності об'єктів, що підлягають експертній оцінці, вимогам екологічного законодавства, діючим нормативам, обґрунтованості заходів щодо охорони довкілля та здоров'я населення.

Завдання:

теоретичні: вивчення загальних вимог до екологічного експертування (ОВД);
нормативно-законодавчих актів щодо еколого-експертного процесу;
методичних аспектів еколого-експертного процесу;
особливостей проведення геоекологічного експертування як науково-практичного виду діяльності по оцінці механізму коадаптації природних і господарських підсистем;
процедури та методики здійснення геоеколого-експертного процесу, його перспектив розвитку та впровадження;
практичні: оволодіння процедурою та методикою здійснення екологічного (у т.ч. геоекологічного) експертного процесу;
набуття умінь та навичок практичної реалізації екологічного та геоекологічного експертного процесу.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Після успішного завершення дисципліни здобувач формуватиме наступні програмні компетентності та результати навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

K01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

K08. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетентності:

K34. Знання основ нормування антропогенного навантаження на стан навколишнього середовища.

K 40. Знання методологічних, нормативно-правових та методичних засад екологічних експертиз.

Програмні результати навчання:

ПР 07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду

ПР22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля

5. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
5 / 150	28	28	94

6. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова компонента
2020/2021	7, 8	101 Екологія	4	обов'язкова

7. Технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для: комунікації та опитувань; виконання завдань; проходження тестування (поточний, підсумковий контроль).

Програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Програмне забезпечення MS Windows XP; Star Office; Internet Explorer; Win RAR; Adobe Reader 9. Тестування на платформі Survio.

8. Політика курсу

Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу із застосуванням модульно-рейтингової системи оцінювання успішності студентів. Зараховуються бали, набрані при поточному оцінюванні, самостійній роботі та бали підсумкового оцінювання. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях та його активність під час практичних робіт.

Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.

9. Схема курсу

Тиждень, дата, години (вказується відповідно до розкладу навчальних занять)	Тема, план	Форма навчального заняття, кількість годин (аудиторної та самостійної роботи)	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 11)	Завдання	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади екологічної експертизи (ОВД)					
http://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty of biology geograf ecol/FBGE for students.aspx	1. <u>Вступ</u> . Поняття «експертиза», «екологічна експертиза», «оцінка впливу на довкілля», їх співвідношення. Умови виникнення та історія становлення еколого-експертного виду діяльності. Сучасні трансформації в галузі екологічного експертування в Україні. Мета і завдання екологічної експертизи. Об'єкт та предмет екологічної експертизи. Сутність еколого-експертного методу дослідження. Класифікації експертиз.	Лекція - 2 год., самостійна робота – 6 год.	2, 4, 5, 7, 9, 10	Підготувати конспект лекції Здати теоретичний матеріал з теми	1 5
	2. <u>Еколого-експертні оцінювання як інструмент забезпечення екологічної</u>	Лекція - 2 год., практичне	1 - 11	Підготувати	1

	<p><u>безпеки.</u> Екологічне експертування в системі соціально-правового механізму екологічної безпеки: історичний аспект. Співвідношення екологічного експертування і процедури оцінки впливу на довкілля. Сфера застосування екологічного експертування (ОВД).</p>	<p>/семінарське заняття - 2 год., самостійна робота – 6 год.</p>		<p>конспект лекції</p> <p>Підготувати письмові відповіді на питання семінарського заняття</p> <p>Здати теоретичний матеріал з теми</p>	<p>3</p> <p>5</p>
	<p>3. <u>Нормативно-правове регулювання екологічного експертування.</u> Законні та підзаконні акти в галузі екологічного експертування. Еволюція правових засад екологічного експертування. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (1991, 1996..., 2018), «Про оцінку впливу на довкілля» (2017). Нормативно-технічна документація. Принципи екологічного експертування (ОВД).</p>	<p>Лекція - 4 год, практичне /семінарське заняття - 6 год., самостійна робота – 10 год.</p>	<p>1, 3, 4</p>	<p>Підготувати конспекти лекцій</p> <p>Підготувати письмові відповіді на питання семінарського заняття</p> <p>Виконати завдання практичної роботи</p> <p>Здати теоретичний матеріал з теми</p>	<p>2</p> <p>3</p> <p>2</p> <p>5</p>
	<p>4. <u>Відповідальність у системі гарантій екологічного експертування.</u> Відповідальність як засіб активізації</p>	<p>Лекція - 2 год., самостійна робота – 8 год.</p>	<p>4</p>	<p>Підготувати конспект лекції</p> <p>Здати</p>	<p>1</p>

	<p>еколого-експертної діяльності. Юридична відповідальність за порушення законодавства при здійсненні екологічного експертного оцінювання. Види відповідальності за правопорушення у галузі екологічного експертування (ОВД).</p>			теоретичний матеріал з теми	2
Змістовий модуль 2. Методичні аспекти екологічного експертування (ОВД)					
http://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty of biology geograf ecol/FBGE for students.aspx	<p>5. <u>Процедура та методика здійснення екологічного експертування (ОВД).</u> Об'єкти і суб'єкти екологічного експертування (ОВД). Процедура екологічного експертування (ОВД). Методика проведення екологічного експертування (ОВД). Гласність екологічного експертування (ОВД). Висновок з екологічного експертування (ОВД). Особливості проведення екологічного експертування матеріалів планованої діяльності, екологічного експертування стандартів, екологічного експертування проектних матеріалів по схороненню токсичних відходів, проектів меліоративного будівництва та ін. Зміст окремих стадій проведення екологічного експертного оцінювання.</p>	<p>Лекція - 6 год., практичні заняття - 8 год., самостійна робота – 20 год.</p>	1, 2, 4, 7, 9	<p>Підготувати конспекти лекцій</p> <p>Виконати завдання практичної роботи</p> <p>Здати теоретичний матеріал з теми</p>	<p>3</p> <p>5</p> <p>10</p>
	<p>6. <u>Типовий зміст екологічної оцінки довкілля та окремих компонентів у зоні господарської діяльності.</u> Загальна оцінка впливу на навколишнє середовище. Короткий опис можливих впливів на довкілля.</p>	<p>Лекція - 4 год., практична робота - 4 год./ самостійна робота – 15 год.</p>	2, 5, 6, 9, 10	<p>Підготувати конспекти лекцій</p> <p>Виконати завдання практичної</p>	<p>2</p> <p>5</p>

				роботи Здати теоретичний матеріал з теми	5
Змістовий модуль 3. <i>Геоекологічне експертування як новий науково-практичний вид діяльності</i>					
http://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty of biology geograf ecol/FBGE for students.aspx	7. <u>Геоекологічна експертиза як новий науково-практичний вид діяльності і новий сучасний напрямок у науці.</u> Співвідношення понять „екологічна експертиза” та „геоекологічна експертиза”. Процедура геоекологічної експертизи. Загальна схема методики здійснення геоекологічної експертизи. Функціональні типи геоекологічної експертизи та особливості їх реалізації: нормативно-контрольні, діагностичні, оціночні, прогностичні, конфліктні, комплексні. Методичні аспекти реалізації передпроектних, проектних та постпроектних (функціонуючих ПГС) геоекологічних експертиз. Проблеми та перспективи розвитку і впровадження геоекологічної експертизи.	Лекція - 8 год., практичні заняття - 8 год., самостійна робота – 29 год.	2, 5 - 12	Підготувати конспект лекції Виконати завдання практичної роботи Здати теоретичний матеріал з теми	4 20 6

10. Система оцінювання та вимоги

7 семестр

Модуль 1. Теоретичні засади екологічної експертизи (ОВД). Максимальна кількість балів за модуль – 30 (9. Схема курсу).

Модуль 2. Методичні аспекти екологічного експертування (ОВД). Максимальна кількість балів за модуль – 30 (9. Схема курсу).

8 семестр

Модуль 3. Геоекологічне експертування як новий науково-практичний вид діяльності. Максимальна кількість балів за модуль – 30 (9. Схема курсу).

Семестровий (підсумковий) контроль у цьому семестрі з освітньої компоненти «Екологічна експертиза» визначено навчальним планом як екзамен, за який студенти можуть отримати максимум 40 балів. У восьмому семестрі - залік, підсумком є виконання контрольної роботи (максимальна кількість балів – 30) та тестування (максимальна кількість балів – 40).

Підсумкова оцінка за вивчення предмета виставляється за шкалами: національною, 100 – бальною, ECTS і фіксується у відомості та заліковій книжці здобувача вищої освіти. Не складений залік до результату поточної успішності не додається. Щоб ліквідувати академічну заборгованість з навчальної дисципліни, здобувач вищої освіти складає залік повторно, при цьому результати поточної успішності зберігаються.

Оцінка з дисципліни за семестр, що виставляється у «Відомість обліку успішності», складається з урахуванням результатів поточного, атестаційного й семестрового контролю і оформлюється: за національною системою, за 100-бальною шкалою та за шкалою ECTS

100-бальна система	Оцінка ECTS	Оцінка за національною системою	
		екзамен, диференційований залік	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля. URL: <http://eia.menr.gov.ua/>
2. Позаченюк Е.А. Экологическая экспертиза: природно-хозяйственные системы. Симферополь: Таврия, 2003. 473 с.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України № 1264- XII, ред. Від 12.10.2018, підстава 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
4. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 травня 2017 року №2059-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2017. №29. Ст.315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
5. Реймерс Н.Ф. Методология научной (эколого-социально-экономической) экспертизы проектов и хозяйственных начинаний (общие принципы) М.: Экологический союз, 1990. 86 с.

Додаткові

6. Гохман О.Г. Экспертное оценивание. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1991. 150 с.
7. Звонкова Т.В. Географическое обоснование экологических экспертиз. М.: Изд-во МГУ, 1985. 208с.
8. Космачев К.П. Географическая экспертиза. (Методологические аспекты). Новосибирск: Наука, 1981. 107 с.
9. Кочуров Б.И., Иванов Ю.Г. Экологическая экспертиза землепользования // География и природные ресурсы. 1988. №2. С. 23-27.
- 10.Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд : ДБН А.2.2-1-2003. К.: Держбуд України, 2004. 17 с.
- 11.Щедровицкий Г.П., Котельников С.Н. Организационно-деятельная игра как новая организация и метод развития коллективной мыследеятельности // Нововведение в организациях. М.: 1983. С. 33-54.